

Containers als choreografisch medium

NOTITIES BIJ HET WERKPROCES VAN *VISITORS ONLY*
VAN MEG STUART EN *DAMAGED GOODS*

Het onstuitbare maar onmogelijke verlangen zichzelf te observeren is een centraal thema in het werk van Meg Stuart en *Damaged Goods*. We trachten met onze handelingen en gedragingen dit onvermogen te omzeilen, we leven in de blik van anderen, we gebruiken camera's en allerhande media als prothese voor die blik. Allemaal strategieën die voortvloeien uit de gespletenheid van het subject, die deze gespletenheid nog aanzwengelen en bovendien tal van nieuwe 'ongeziene performances' creëren: die van een worstelend zelf dat zich van buitenaf tracht te bekijken.¹ In het recente groepsstuk *Visitors Only* (april 2003) is die problematiek eveneens aan de orde, zij het dat een visuele benadering ervan op een paradoxale manier wordt overschreden. Naast de verhouding tussen blik en (zelf)beeld, ontwikkelt Stuart hier een soort energetica, waarbij identiteiten doorheen de ruimte en doorheen meerdere lichamen zweven. *Visitors Only* laat zich daarom nog het best benoemen als een trip, een spookachtige mentale ervaringsruimte. Om ongeziene dimensies te exploreren, treden Stuart en co geregeld voorbij het zien, waarbij een hallucinatoire ervaringsrealiteit opgeladen wordt die erg abstract is. Het detailrealisme van dans, scenografie, kostuums en video, als ook de live soundtrack maken duidelijk dat er niettemin visuele en auditieve middelen worden ingezet om daartoe te komen. Vraag is waar er precies een transformatie plaatsvindt en hoe die best beschreven kan worden.

Een goed begrip om die alternatieve zintuiglijkheid te vatten is de 'container', letterlijk: het lichaam als een lege huls, tunnel of recipiënt. Wat het ontvangt en uitzendt zijn

signalen, energie, concepten, beelden, identiteiten, archetypes, enzovoort. Die lichamen worden dus van buitenaf bewogen, de taal en bewegingen die ze voortbrengen zijn als een neveneffect. Die notie container beperkt zich niet tot het lichaam: ook de performer, de scenische ruimte, het brein en zo meer kunnen als containers opgevat worden. In *Visitors Only* is het concept werkzaam op meerdere niveaus en formuleert het een antwoord op het onmogelijke verlangen naar zelfobservatie. Inzet hier is om enkele van die containers te beschrijven. Hoe construeert Meg Stuart lichamen en identiteiten? Hoe verhouden die zich tot de omringende ruimte?

Eerder dan een uitvoerige lectuur van de voorstelling te presenteren, wil ik in dit opstel de kwestie benaderen vanuit het werkproces. Slechts enkele aspecten komen daarbij aan bod, omdat mijn kennis van die vier maanden onderzoek en voorbereiding beperkt is. Van 7 tot 14 april volgde ik het creatieproces in de studio met het oog op het schrijven van een programmatekst.² Voor, tijdens en na die week voerde ik gesprekken met Meg Stuart. Wat volgt zijn enkele notities bij het werkproces, met de container als leidraad. Ze kunnen ook bijdragen tot een lezing van de voorstelling, maar die is hier bewust niet verder uitgewerkt – al speelt ze natuurlijk mee in de retro-actieve beschouwing van dat proces.

Het lichaam als huls

Uitgangspunt voor het werkproces waren de begrippen 'transformatie' en 'bezetheid', die het onderzoek via allerhande associaties en materiaal op de breedst mogelijke

manier hebben gestuurd. Deze twee begrippen bepalen in belangrijke mate het vreemde lichaamsbeeld van de performers: hun lichamen worden als een soort containers of lege hulzen bezocht, bewoond en gecontroleerd door een stroom van vreemde energieën en vloeibare identiteiten. Die techniek ontwikkelde Stuart doorheen haar gehele oeuvre: in *Disfigure Study* (1991) werd de gebruikelijke hiërarchie en *flow* van het lichaam geregeld opgeschort. Die ontwrichtende energie trad later op de voorgrond, om elke beweging door een andere energie te definiëren. Tenslotte toonde zich met elke transformatie een andere persoon, wat culmineerde in de solo *soft wear* (2001). Die ontstond tijdens de reeks *Highway 101*, waarin uitgebreid onderzoek werd verricht naar de blik van de ander en allerhande media en prothesen die de plaats van die onmogelijke blik op zichzelf innemen (bewakingscamera's, een glazen wand,...). In *Visitors Only* wordt die tendens verder verinwendigd en de gespletenheid van het subject op de spits gedreven. De performers *bespoken* nu zichzelf, ze herkennen hun armen en benen niet, hun eigen lichaam is een vreemd element. Ze zijn voor een stuk afwezig, observeren zichzelf in een toestand van schizofrenie of paranoia. Uit die verhouding van containers en een vlottend bewustzijn ontstaat ook een nieuw ritme: de dansers pendelen voortdurend tussen aanwezigheid en afwezigheid, betrokkenheid en ont koppeling, beleving en observatie.

De eerste weken van het proces werd het materiaal ontwikkeld tijdens individuele werksessies. Zo ging Stuart aan de slag met Vania Rovisco rond '*shaking*', waarmee *ALIBI*